

Lục Tinh Tân Văn

六省新聞

GIA BÀN:
 Nam-kỳ, Trung-kỳ và Cao-mán
 Một năm . . . . . 6\$00
 Sáu tháng 3 50
 Ba tháng 2 00

ADMINISTRATION ET RÉDACTION:
 Mua báo thì kể từ ngày mồng 1 và ngày 15 mỗi tháng mà phải trả tiền trước.

MỖI TUẦN LẺ RA BA KỶ:
NGÀY THỨ HAI, NGÀY THỨ TƯ VÀ NGÀY THỨ SÁU

Mỗi số bán lẻ 0304

TELEPHONE N° 475 Adresse télégr.: LUCIEN-SAIGON

GIA BÀN:
 Bắc-kỳ, Lào, Đại-Pháp và THƯỚC ĐỊA.
 Một năm . . . . . 7\$00
 Sáu tháng 4 00
 Ba tháng 2 25

On s'abonne sans frais dans tous les bureaux de poste.

POUR LES ANNONCES, s'adresser:
 à SAIGON: Aux bureaux du Journal.
 à HANOI: Aux bureaux de Trung-Bắc-Tân-Văn.

On traite à forfait pour les contrats de longue durée. Les prix sont payables d'avance.

MỤC-LỤC

1. - Việc học ngày xưa, Việc học ngày nay, Việc học ngày sau.
2. - Chiến thuyền Nhứt.
3. - Về sanh.
4. - Thống trưởng Nguyễn-xích-Hồng.
5. - Vấn đề độc phủ.
6. - Bản đồ mới bị bãi giãi.

7. - Bản nước Mac-xây.
8. - Tu do diên dân.
9. - Văn-ngôn.
10. - Thủ thuật.
11. - Thôn báo.
12. - Thái.
13. - Oan kia theo mải.

Việc học ngày xưa, Việc học ngày nay, Việc học ngày sau,

(L'Enseignement d'autrefois, d'aujourd'hui et de demain)

Hai tiếng chuông

Trong số mới rồi, *Bản-báo có luận về gốc chữ nho mà xin đề vì ích quốc. Nay có đề luận phần đôi, Bản-báo cũng đứng trọn vào cho độc-giã nghe hai tiếng chuông mà phân biện.*

L. T. T. V.

Cuộc tranh-chiến xong rồi, Công-lý đã thắng được Cường-quyền Văn minh đã thắng được Giã-mã, nghĩa là các nước-Đông-minh đã thắng được phe Đức, Áo, Thổ, Bảo rồi, thì cuộc hòa bình trở lại thì nào cũng đến nữa thế-kì. Nước Đại-pháp với chúng ta đây là người Đổng-pháp hẳn phải lo liệu làm sao mà chính-đốn lại biết bao nhiêu sự tàn-hại, thiệt thòi. Nào là việc bán-buôn, việc canh-hồng, việc công-nghệ, việc giáo-dục, đều phải sửa sang cho mới lại hết cả.

Việc học là gốc nguồn của mọi sự tiến hóa trong các việc học: việc của xã-hội, mà hai nước Pháp-Việt chúng ta đương lo liệu đồng tâm hiệp lực với nhau để gây lấy cơ thành vượng mai sau cho xứ Đông-pháp, thì tương nên nghĩ xét rằng đến lúc này nên dùng cách dạy học nào tiện lợi hơn hết cho ta.

Nên dạy bằng chữ Pháp? Nên giữ lấy lối học cũ của ta xưa nay? Hay là nên phải chuyên tâm trước về cách dạy bằng chữ quốc-ngữ, sau sửa sang cách dạy Pháp-Việt như ở các trường Pháp-Việt bây giờ?

Đó là bốn các vấn-đề cần kíp. Sau này chúng tôi cũng với khán-quan chừ quan-lưu, xin lần lượt mà xét cả mấy vấn-đề đó. Nhưng trước hết có lẽ nên luận: chép các nguyên-ủy việc dạy học nước Nam từ ngày người Đại-pháp mới đến Nam-kỳ thế nào, cho đến ngày nay thì việc học ở khắp xứ Đông-pháp ra thế nào, để đến về sau Có thể lai-lịch như thế, rồi mới biết được mai sau này việc học phải chỉnh-đốn thế nào nên theo phương châm nào mà đi.

Bây giờ ta hãy thì dụ, xong việc chính-chiến rồi, Nhà nước chẳng nghị luận gì hết, định ngay rằng phạm các trường học, từ sư-học, tiểu-học mà lên, học toàn chữ Pháp, còn Hán học, quốc-ngữ học thì bỏ đi hết. Nếu như vậy thì hà tất ta còn

phải xét đến những vấn-đề kia chứ nữa. Nhưng chắc hẳn Nhà-nước trước khi quyết định một việc như thế, còn phải lo tính nghĩ nghĩ cho chính chứ không giải-quyết cái vấn-đề quan trọng ấy trong năm phút đồng hồ. Những điều Nhà-nước lo tính nghĩ nghĩ ấy, nay chúng ta hãy thử bàn riêng với nhau mà coi.

Bản việc này ắt chúng tôi còn phải kê cứu, biên lễ đong-dại, lâu ngày mới hết. Trong khi chúng tôi bàn, để còn thiếu sót gì gi. xin các đồng cao-minh đọc báo, có nghĩ ra câu gì nên nói thì biện bác thêm vào cho đủ ý. Sau chúng tôi đợi ơn vâng, vì đến khi Nhà-nước nghị định lại việc ấy, tưởng Nhà-nước nên được biết ý những người có con đi học ở nước ta. Đến lúc đó thì hẳn Chánh phủ, các quan coi việc học, cũng là các hội đồng các trường việc Nam học, chắc hẳn cũng phải làm như chúng tôi bây giờ, cũng phải khảo xét từ việc trước, mà đến việc nay, để mà quyết định được mai sau.

Cũng may cho chúng ta, để có việc thì nghiêm trọng còn rành rành ra đó. Đã năm mươi năm nay, nhà-nước Đại-pháp chỉnh-đốn việc dạy học ở xứ Nam-kỳ, thì nay ta lại nên lấy xứ Nam-kỳ làm chỗ để kinh-nghiệm để mà xét bản việc dạy học trong các xứ khác.

Khi các quan Thù-quy Nguyễn-soãi, làm Thống-đốc Nam-kỳ trước trước đặt ra các trường học mới dạy tiếng Pháp ở đất Nam kỳ, bấy giờ trong khắp nước Nam: Nam-kỳ, Trung kỳ, Bắc-kỳ, bấy còn theo lối Hán-học cũ cả. Hồi đó những người học-nho đầu cũng có nhiều. Một xóm nhỏ cũng có lập một trường là lì. Đến ngày nay các ông già thường vẫn tức cười chế mới, nói rằng con rủa, ít kẻ biết thức-tự hơn bảy giờ. Các ông nói thế mới nghe thì đã hình như phải. Mà thật như vậy,

nhưng lại phải xét xem cái giá-trị ông thầy, giá-trị trường học, giá-trị chữ nghĩa ngày xưa là thế, nào. Trừ ra một vài bậc thầy nho hần bửu, còn phần nhiều các thầy dạy học thì quan đi quân-lại chỉ có mấy quyển sách mình chứa vớ hết nghĩa, mà hết ngày ấy sang tháng khác, một người ròi mây, cứ ngồi giữa vãn-vọng, dạy lại con nít đi học lại, hết giờ lại viết, nghe sách có chữ có nghĩa hần hỏi, mà té ra trăm người không được một người hiểu rõ, cứ một chữ một nghĩa, thầy giảng thầy nghe, học trò nhìn những nhện sa những ruồi đầu. Như thế trong hàng mười năm, nhà nghèo thì học cho đến lúc đi làm ăn được, nhà giàu thì cho con cấp sách đi học kỳ cho đến lần.

Đưa có khiêu thông minh, thì có giỏi mãi kinh-sử hoai, mà ra cũng vạch được cái mạng u-âm, mà hiểu thấu đến nghĩa thanh hiền; những kẻ học-trò ấy ngày sau đi thì cứ, đồ được thì ra làm quan, lên lên từng bậc mà lên cao cho đến tội bực. Còn những kẻ ngu xuẩn, thì thấy củi chổi rách lung áo trong bày chữ nghĩa mà chế hiện trả nhau, thói cũng gọi là viết nổi năm ba chữ, thường dùng-khỏi phải vào hàng bực-thực-tự. Tội nghiệp có người đeo đuổi gông lều ống quyển bảy mươi tuổi già, hễ còn đua tranh khoa bảng mà chẳng được, nên phải ngã lòng rưng chí.

Một sự học phải giỏi mà như vậy, đáng lẽ phải hay. Vậy mà xét ra, phần nhiều người Annam đi học, chẳng qua là học vì tương học có dùng đến lúc đã thấy lợi công danh không ai qua đường khoả chí, thì tự người Annam lại chẳng bỏ cái học khó khăn ấy đi mà theo theo đường văn-tát khác. Xem như đất Nam-kỳ thì biết. Nào (nhà-nước có bắt các trường như học báo, giáo chẳng những vậy, mà đến nay nay nhà-nước còn cần có giữ lấy công lợi từ đời ông giáo dạy chữ Nho, ở các trường tỉnh. Vậy mà từ khi nhà-nước đổi người làm việc ở bọn có Tây học rồi đi, thì các trường Hán-học, liên tục biến lần đi dần mà mất cả.

Bắc-kỳ, Trung-kỳ, là hai nơi quan trọng vẫn giữ nền nếp, thì Hán-học vẫn thanh lin. Tuy vậy mà Triều đình Huế, cũng đã biết phải cải lương theo chánh-sách, mới hiệp lực được với Nhà-nước Bảo-hộ, cho nên trước hết còn xin chỉnh-đốn lại việc khoa cử theo chữ quốc-ngữ vào chương-trình, sau lại thêm ít chữ Pháp. Rồi mới thay lại bài cả khoa cử đi. Từ đây về sau những kẻ đi học chữ Pháp ở các trường Pháp-Việt có thể ra làm quan Annam được.

Thầy dạy học chữ nho tuy rằng vẫn được qui trọng, coi như kẻ cha mẹ song về đường quyền lợi thì không được bằng người đi làm việc với Nhà-nước nữa. Và chăng Triều đình Huế mà chịu để cải lương đi

như vậy cũng là bởi nhiều lẽ rất căn. Lẽ thứ nhất là đời bấy giờ việc tranh-cạnh ở đời là khó, ngày giờ phải qui bầu, người có con không có thể cho con giỏi mà từ bỏ đến nữa đời người để mà học, những lấy năm ba chữ nho được nữa. Mà cách dạy chữ nho theo lối cũ lại là quá khó. Đến nỗi có kẻ giỏi mãi trong hạn mười năm trở mà không biết được nhiều chữ nho bằng một ông tây chỉ học có hại năm ở trường Đổng-phương ngôn ngữ ở bên Đại-pháp.

Lẽ thứ hai là: Nếu cho chữ nho là một cách viết tiếng nói ra mà thôi, thì cách viết ấy rất là bất tiện.

Chữ đầu mà đi học trong ba bốn năm trở mà chưa biết viết được ra chữ thường dùng được đủ mọi việc hằng ngày, chữ nôm tuy rằng viết tiếng Annam thì tiện hơn chữ quốc-ngữ, song hềm một nỗi, cứ dè vậy những trường học như đó, thì chẳng hóa ra cứ dè xử này chịu các sự xử kiện của người Tàu mai sau! Mà cái thanh thế của người Tàu tại đất Annam đó, ngày nay phần-sự chúng ta phải nương tựa, phải trừ tiết đi. Nếu ta cứ dè cho người nước Nam giữ mãi phong hóa nước Tàu, đọc sách Tàu, xem tiếu thuyết Tàu, thì khác nào như ta đánh để cho người Tàu hưởng hết các quyền lợi buôn bán ở đây sao? Và chúng; nước Annam mình cũng là một nước có kỷ-niệm, có lịch-sử, có những bậc anh hùng hảo-hệ đời xưa đáng ghi sự tích, đáng đem sự nghiệp mà nhắc lại cho đời sau. Vậy mà sao ta lại cứ dè cho người Tàu thừa thế dân Annam theo phong hóa mình, mà chiếm mất cái quyền lợi buôn bán ở xứ này hơ? Trời ơi! Như ở đất Nam-kỳ, cách sanh-nhai người Annam dễ quá, thì người bôn-xứ không hay chuyên tập những công-nghệ như người người Pháp, để đến nỗi bao nhiêu những người người Tàu chuyên làm, thì không có người Annam nào dám làm nữa. Vậy thì muốn nhân dân ta, quyền lợi người nước Annam ở đây, thế ắt phải bỏ Hán học đi, đầu chúng bỏ được hẳn, cũng phải bỏ trong các việc thường hằng ngày.

(Sau sẽ tiếp theo)

Chiên-thuyền Nhứt

Đã lâu học ở trường, bữa bữa bữa bữa... rười rười tra. Tôi... thì bây, trước khi đi, có một cái quan, mà đi tiếp giữa từ tại họ Nishyn.

Mấy bữa ở Saigon, các quan Phansa phần phiến đi các quan nhứt bữa thì ăn dinh ông đé đóc, bữa thì ăn dinh thúy sư, lúc đã cứu mới vườn Thành phố, lúc ngoài đó cánh vật Trian, mấy ông nhứt trường khi, sự coi không có được mấy ngày mà tự coi thấy đã nhiều sự.

Trước coi Thành-phố, sau thấy đống

Rượu mạnh hiệu DEJEAN đã thơm mà lại ngọt
 làm cho những tay thạo rượu thầy đều khen ngợi
 Chì một mình hãng Denis frères có trứ mà thôi

diễn cảnh vật của Nam-kỳ, mây ông xem
 đã đủ.
 Nay đi Hương cầu rồi, thẳng đờ ông
 trực chỉ Tô châu (Tokyo) N. H. V.

Vệ sanh

Lương y tại gia, về ngày năm chớ
 (Tiếp theo)

Cột rún, chẳng phải cột như thắt
 gút hay là vấn đòi ba bận rồi gọi là
 đủ, không phải vậy.
 Phải cột cho liền mỗi chỉ như
 tiếng tục nói bô sấu như quan tiền,
 cho dài ít nửa một lòng tay mới đủ.

Rồi phải lo cho bệnh, như máu ra
 mạnh quá phải lấy bàn tay mà chặn
 bớt nó lại, cho ra chậm rãi thì hơn,
 mà thứ nhưt chẳng nên động đến
 dây rún, và không nên động vào
 cửa mình, phải để cho sự tự nhiên
 chuyên vận thì tốt hơn. Lấy một
 miếng bông nhúng nước thuốc Phe-
 nique, hay là Van Swieten đắp lên
 cửa mình, lấy một miếng bông khô
 nữa đắp thêm, dùng một cái khăn
 lòng nhỏ nhỏ nút lại.

Còn đưa nhỏ, cát, cột rún rồi, bông
 nó ra, để trên bắp vế, hay là trên
 bàn, lấy bông chấm nước thuốc rún
 cho nó, thường khi có nhọt bẹn
 mình nó, phải chấm dầu, hoặc thuốc
 dạn trắng (vaseline) vào, thì tự nhiên
 lấy bông khi nhẹ nhô tróc ra hết,
 rồi phải sấm một chậu nước nóng
 sôi rồi, để nguội cho sấm, mà những
 nó vào. Đưa nhỏ như vậy sạch sẽ
 rồi, lấy khăn mềm sạch sẽ lau cho
 nó.

Phải làm cho mẩy mau sự rửa rồi,
 lo qua sự cột bỏ cái dây rún còn
 tồn ten.

Lấy một miếng giấy sạch, có nướ
 rồi, hay là bông nhúng nước sôi, có
 chế rượu mạnh, hay là ít nhỏ thuốc
 vàng (teinture d'iodé) bao nó lại; rồi
 để năm trên bụng, lấy một cái khăn
 mu sa dây lại, một miếng bần cho
 sạch vẫn theo lưng nó.

Lo qua con mắt, khi lấy nước
 nóng rửa rồi thì lấy nước chanh nhỏ
 cho nó vài nhỏ, lấy khăn bần mềm,
 bao mình nó lại, như có áo sấm sần
 rồi, thì bần cho nó đem để năm bên
 mẹ nó, mà không nên để năm ngực,
 phải cho nó nằm nghiêng, cho nó ối
 đờ trong miệng nó ra cho hết.

Mỗi ngày phải thay giẻ cột dây rún
 thường nó phải khô, năm sáu ngày
 thì rụng, khi rụng rồi cũng cứ việc
 thay giẻ cho nó nữa, chừng mười
 ngày thì mạnh hết.

Con nit thường có, hệ sanh ra
 chừng 10-12 giờ rồi thì nhện trong
 dây rún có nước đen đen chảy ra,
 mà như mình coi chừng 24 giờ chưa
 ra, thì phải cho nó uống ít nước
 nước nóng có đường, có vài nhỏ dầu
 ăn, (nước nóng phải hiệu là nước
 nấu sôi rồi nguội lại).

Cho bú. - Trừ ra mẹ có bệnh, thì
 thôi chớ mẹ mà cho con bú là vị
 đương đầu. - Để rồi chừng 8 giờ thì
 mệt đã hết, bông trở vào bú, thì phải
 khi bèn tã, khi bèn hũ, chẳng nên

để nó ở một bên hoài, mà trước khi
 cho bú; phải rửa vú bằng nước sôi
 cho sạch sẽ, bữa đầu thì vài lần bên
 tả, vài lần bên hữu; qua ngày thứ
 ba là lệ sữa có nhiều, phải bớt nghĩa
 cho nó bú mỗi ngày 3 lần thì đủ.

Qua ngày thứ tư thì phân như vậy.
 Ban ngày thì vài giờ, chớ nó bú
 một lần còn ban đêm thì một hay
 hai lần.

Qua ba tháng sau nữa thì hơi một
 chút nghĩa là chừng 3-4 giờ cho bú
 một lần, tuy nói vậy nói chớ chắc
 không được, cũng không, nên để nó
 nằm lâu bên mẹ nó mỗi lần bú
 chừng 15 phút thì đủ rồi.

Mà biết sao, là nó, là đói, cho nó
 đặng, như kỹ thì lấy cần mà cần đưa
 nhỏ thì mới rõ thấu đặng, mỗi bữa
 nó thêm bao nhiêu, như bữa nay
 nó. mỗi 100 gam mai còn có 60 gam
 chỉ nghĩa là nó bú chưa no còn
 thiếu 40 gam mới đủ.

« Tục Annam hay kiến cử sự cần
 con nit làm, chớ bên Âu không phải
 vậy, như đưa nhỏ nay nó chưa bú,
 để nó nằm lên cân thăng bằng coi
 nổi được mấy kilos, thì dụ 3 kilos
 500 gam, nó bú đã thêm rồi cân lại
 được 3 k. 600, thì nghĩa là nó bú
 được 100 g. sữa v. v. . . Mỗi bữa mới
 cân như vậy mới rõ được nó thêm
 bớt sự bú và sự lớn của nó, cũng
 nhờ vậy mà rõ được nó, có tron yem
 mà bú ít chăng? »

Phụng dịch. N. H. V.
 (Sau sẽ tiếp theo)

Viếng trường

NGUYỄN-XÍCH-HỒNG

Cách một ít lâu nay tôi thường có
 nghề của họ của bọn thiếu niên học sanh
 than phiền về trường Pháp-học rất nên
 hẹp hòi, lại một nhà trường thiếu trường
 « Nguyễn-xích-Hồng » mới bớt hết hai
 lớp cao-đẳng học. Kể đó tôi lại thấy lời
 đáp trả của trường Nguyễn-xích-Hồng
 trong Thời-báo nói rằng: « Họ học ở hai
 lớp trên kỳ này ít ỏi lắm, nên cha trường
 ấy phải tạm ngưng lớp nhĩ chớ cấp tới
 sẽ chính đốn theo chương trình và sẽ
 thêm lớp lại như cũ. » Tôi nghĩ việc
 đầu, lòng tôi muốn biết rõ nguyên do
 về sự ngưng tạm này, nên hôm tuần sáu
 tuần rồi tôi có đến xin ra mắt ông Nguyễn-
 xích-Hồng hầu xin ngài vì công việc
 và chẳng phụ tâm lòng tôi mà một lớp
 học ấy lại trong lúc này cho thiếu niên
 niên học-sanh như, thì ngài cũng vui
 lòng mà cắt nghĩa mọi điều cho tôi rõ
 và ngài lại có đỡ số hai lớp ấy cho phép tôi
 coi, than gì tôi coi thì chừng nào, lòng
 thêm chán ngán chừng ấy, là vì thấy
 học-sanh hai lớp ấy làm làm tới lỗi
 không nên dung thứ, như là tội nghịch-
 sư, biếm-nhạo, ngộ-ngịch, trêu rào, leo
 vác, toàn là những điều trái phép đư-
 cớ, phạm phép giáo dục, nên phải nhiều
 mới bị đuổi ra khỏi trường làm cho hai
 lớp ấy phải bớt, nên tuy con lại số học-
 sanh chẳng đặng bao nhiêu, nhưng mà
 đều thì đỡ bằng cấp tức-giới kỷ rồi hết,
 thì thành ra hai lớp ấy phải trống. Bởi
 ấy nên ngài chớ kỳ tôi, nghĩa là ở lớp
 dưới tôi lên rồi, qua sang năm sẽ tập hai

lớp nhì như cũ, chớ nghĩ biện ki-
 ếm chẳng chịu thấu rước những học-sanh
 ngộ lãnh nét xấu-ra như vậy trở mà
 tôi mới nói trên, nên bất quá là ngồi tạm
 ngưng hai lớp đó mà thôi, hầu chỉnh-
 đốn lại và lựa toàn những học-sanh có
 chí chí-học, biết làm vui lòng cha mẹ
 và lo chăm-ngiữ học-khóa của mình,
 biết báo-thực cái giá-trị của nhà trường.
 Thấy tình cảnh như vậy, tôi chẳng biết
 cho chớ nào mà nài xin nữa. Là vì nước
 việc của ông Nguyễn-xích-Hồng tỏ bày
 cùng tôi đó, đều là việc đặng kính đáng
 phục, chỉ như những lời tu-phu mà thiếu
 đến tai chúng tôi lúc đó thì chẳng qua
 là những điều thiếu hụt của nhà học-
 sanh bị đuổi ra khỏi trường về nhà đối
 phải mẹ cha rằng thế này, rằng thế nọ,
 lại còn nghiêm mặt nói cha mẹ con
 không ngạo, quá tin những lời thiếu hụt
 trốn lỗi của chúng nó, nên đem lòng
 phiền trách, chớ chẳng suy xét coi bởi
 sao mà con malab bị đuổi, đã vậy lại có
 người quên nghĩ rằng mình có tiền cho
 con đi học, có gì lại còn đi nài nỉ mà
 gửi tai không chịu tin sự, thế cũng
 bởi sao đó chớ, nghĩa là cũng bởi con
 mình tánh nết lung lùn, và câu thả l-
 mơn mới vậy.

Vậy thì tôi xin khuyên các vị làm cha
 mẹ của bọn thiếu-niên học-sanh đó,
 chớ nên vội nghe lời con mà trách thiện
 người không xác đáng và tôi cũng xin
 khuyên mấy học-sanh tự nó-dang việc
 học năm nay, rằng mà « tri-quá tài-cái-
 hậu-sĩ tánh nết lại cho ra tu-xách con
 nhà học trở có giáo dục, thì qua sang
 năm đây tôi sẽ đến nghiên mnh mà cầu
 xin cùng ông Nguyễn-xích-Hồng hi xá
 dùm cho, hầu trở về học lại.

Và sẵn dịp tôi ra mắt ông Nguyễn-
 xích-Hồng mà hỏi thăm các việc ấy, tôi
 lại may mắn đặng thấy cách của ngài
 bài trí việc « Áp trường » như vậy: mỗi
 trò muốn vào học lớp nào thì trước hết
 phải chịu khảo thí hầu rồi mới cho
 mình đặng ngồi lớp ấy không, rồi lại
 phải làm tờ cam đoan về việc phải giữ
 gìn tánh hạnh cho tốt, chớ thì trường
 Nguyễn-xích-Hồng phải là nơi rèn dũa
 những trang thanh niên giáo dục làm.

Tôi lại may mắn đặng ông Nguyễn-
 văn-Dần là người thay vị của ông Nguyễn-
 xích-Hồng, dắt tôi đi xem khắp nơi, là
 tôi đầu tiên thấy có mô-phạm nghiêm
 trang, và lại đầu tiên thấy giữ gìn việc
 sanh làm làm. Tôi lại có vào lớp để
 thấy chương trình và sức học của học-
 sanh lớp ấy thì cũng nghiêm trang với học
 trò Irene Annee.

Bên khi tôi từ giả ra về tôi thăm nghĩ
 cách dạy dỗ, cách ăn ở như vậy, cha mẹ
 nào muốn cho con mình ngày sau nên
 người có giáo-dục thì ai mà chẳng nên
 xin học-thức con mình cho trường Nguyễn-
 xích-Hồng mà học, là vì cách thức dạy
 dỗ thật là có qui-cũ chu đáo, cho
 nên việc phạm học-sanh cũng là một cách
 đáng khen, như trong số phạt tôi thấy
 hết rồi nào quên bài nào thì lên học-sanh
 quên bài đó phải bị ở lại cho thiệt thuộc
 bài ấy rồi mới trở lại cho thấy coi
 phòng phạt nghe, (mời mẹ đi vào salle de
 consignes) làm như thế thì làm sao mà
 học-sanh trở rạo đờ được.

It rồi thành thật, kính tố ông-bang.
 Trần-văn-Chim.

Thông đóc Phú

Rao cho ai nấy đặng hay, vì lời
 nghị ngày 3 Septembre 1920, chớ
 phép nghe tàu chạy, kinh Rach-ong
 ra sông Cholon, và kinh Lô-gôm ra
 sông Rach-gát.

Công chánh đờng

Sửa ngày đầu giá
 Hôm tuần trước, có rao ngày đầu giá
 những đồ phụ tùng đường xe lửa, ngày
 30 septbre, nay xin biểu lại là ngày
 15 novembre 1920.

PENSIONNAT NG. XICH-HONG.

CÁO BẠCH

Có nhiều ông đấng hỏi sao bà trường
 chưa có lớp nhì B (nghĩa là đối với
 trường Bản-quốc thì là lớp 2e Année),
 đầu ấy trường đã an hành trong Thời-
 Báo mà nói rằng hạn gì từ về lý ấy
 buộc phải có bằng cấp sơ học năm 1920.
 Hiệra hỏi này bà trường có lớp học
 đối với 1er Année bên Bản-quốc.

Những trò có bằng cấp 1920 thì đượ
 thầu dụng.

Nay cáo Bạch
 NGUYỄN-XÍCH-HÔNG.

Bản đồ mốc, bị bắt giải

Chú Chệt Ngô-Nhược, nhà ở sán
 Gambetta số 15, chuyên nghề bán
 hàng bông, ngày 9 Septembre, ông
 Co đến thăm hết bốn hộp mìn trong
 hai thùng hiệu Oakleaf, đặng giao
 cho phòng thí-nghiệm, xét xem lại
 coi phải hư, mốc mà cả gan dám để
 mà bán cho thiên-hạ đặng, y theo
 lời cáo của quan đầu phòng số Vệ-
 sanh, nói nó cũng như là một thứ
 thuốc độc.

Bên nước Mạc-sây

(MARSEILLE)

Có mấy đấng này, từ 15 chỉ 30
 About mà làm bên Mạc-sây:
 7 chiếc làm ở Maudou, chớ 37.725
 An-thay.
 2 chiếc làm ở Americ, chớ 30.930
 An-thay và một cũng có chớ 20
 26.200 An-thay.
 2 chiếc làm ở Hambua (Đức-quốc)
 chớ 3 650 tấn đường (một tấn là
 1.000 kilogr).
 Thiểu chi đờ xai nữa mà phiên

TU ĐỒ ĐIỀN ĐÀNG

(Syllabe libre)

Thầy Châu-Giang
 Xem qui báo số 813, có lời M. M. Th.
 để luận về môn thầy Châu-Giang. Chứ
 bút để luận ấy biết thầy Châu-Giang
 mượn danh thầy thuốc mà gạt gẫm đám
 người còn đang mê-muội. Nếu lời nói
 tôi chẳng xao đặng, thì tôi dám chỉ ngay
 rằng người trong đám mê-muội đó phải
 nhiều là người thiêu học và học tình.
 Mà người thiêu học, chớng giải ra cũng
 biết là đoàn nam-tử trẻ bước vào ni-
 còn ngồi ởm áp hai chữ què và đời;

HỒI NGƯỜI ANNAM

Chớ nên lộn thuốc của Ngoại-quốc với thuốc Xứ Algérie là Thuộc-địa Langsa. Hễ biết lựa thuốc ròi và thuốc điều trái đất ở xứ Algérie mà hút, thì tức là dùng đồ thổ-sản Algérie quả thiệt là đồ thổ-sản Đại-pháp và chẳng có thứ thuốc nào ngon bằng

Hãy nên hút thuốc hiệu TRÁI-ĐẤT

Phù

hay, vì lời 1920, cho Rạch-ong Lồ-gốm ra

ong

gày đầu giá e lữa, ngày lại là ngày

CH-HÔNG.

CH

bôn trường là đối với p 2e Année), trong Thời-rở về lớp ấy học năm 1920. g có lớp học quốc. 1920 thì được

Bạch CH-HÔNG.

bắt giải

nhã ở san nghề bán mbre, ông mứt trong đặng giao tét xem lại gan đăm đặng y theo ông sỡ Vê-là một thứ

c-sây

15 chỉ 30 c-sây: chỉ 37.725

chỉ 30.930 chỉ qua

(Đức-quốc) một tấn là

mà phiến ĐÀNG

ng M. M. Th. Giang. Châ-Châu-Giang rạt găm đăm Nêu lời nói tằm chỉ ngay nười đó phân và nhẹ tằm. ực văn-minh. què và đời.

còn người nhẹ tằm đó, nếu chẳng phải phe phụ-nữ thì không biết đâu mà chỉ quyết.

Phải chù-lút để luận ấy biết thầy Châu-Giang muốn danh thầy thuốc mà gạt lòng người mê-muội, song chù-lút chưa chỉ rõ ròi phương thể của thầy Châu-Giang dùng mà gạt người cho rõ ròi đặng có xin lên Y-viện và bèn Mặt-thám giê mắt về. tra xét ra, mà trừ hại.

Xưng là thầy thuốc, ấy là tiếng đời gạt nhà-nước, đời gạt ti Chánh-tri, đời gạt công lý thành-phô mà xin lãnh sanh-ý, đặng kể điều luật trong lời nghị ngày 21 mai 1920 đó ra gi. Xưng với bà tánh là thầy ngãi, có ông Tạ linh, ấy là đời gạt dân mê-muội trong đám đi-đoan mà gạt của.

Thầy Châu-Giang làm những môn gì? Tôi xin kể: Thứ nhất, « Cho ngãi me »! Đôn-bà Annam tin rằng có ngãi me, mà người người Châu-Giang thì không dân nước nào có, mà đâu có đi nữa, sự linh nghiệm cũng không b; nên người Châu-Giang ly-hương, tới đây đặng xưng là thầy ngãi. Cũng có sấm tay đôn-bà để làm giới thiệu cho vậy. Mấy tay đôn-bà này đi tới đâu, người nói chuyện, chẳng hề quên nói chuyện ngãi me tay ta chẳng khen đời tài phép thầy Châu-Giang Có kia, tay giang-hổ sắc-sò, muốn nên người các-tia lâu-sơn hay là muôn nên gia thế lớn lao, nghe nói, rau cây đặc tới thầy chược-lý ngãi me mà cầm, đầu tòn mấy mươi, của thập-phương chỉ tiéc!

Có nọ bị chống theo vợ b; cây đặc tới thầy xin làm phép đực tức về; hoặc xin em cho con vợ bé của chống mình phải điên, cho cái cuộc (thăm đầu trộm yêu, phải dờ-dan chân gối, Oi,

trong cái tâm sự của đôn-bà kẻ sao xiết nói! Nhưng mà không dè, trong sự sâu sắc liêu tang rầy, có kẻ ngồi chờ thả câu nước đục. Kẻ ấy là ai? — Thầy Châu-Giang chờ ai. Cho nên những thầy Châu-Giang ly-hương đến đây, hễ đặc danh thầy ngãi ròi ần của đôn-bà Annam nọ nóc!

Chẳng những bấy nhiêu đó thôi, còn một phép mờ ngãi với trĩ mà em qui là khác nữa. Bìh vãng vãng ủa-ủa ấy là bình qui bình ma, thầy trâm Á-ráp, khiến ông Tạ lên chừa. Rét vô da lổn bụng, ấy là bị ếm, bị thư, thầy làm phép làm phò, cho ngãi rầy ngãi rọ. Trong các phương phép của thầy Châu-Giang làm mà tôi đã kể trên ra đây, chưa biết có linh nghiệm chi chẳng, chớ hễ tiền trao thì chào mủi! Hay đời tôi thấy, trước phải đặng học làm là tới!

Trong một cõi Thuộc-địa của Pháp-quốc như Nem-kỳ này, nhà-nước Langsa đm nước Văn-minh mà chàng ruồi đã ngồi sáu mươi năm, mà hầy còn thầy những học như thầy Châu-Giang đăm cả gan lấy vài thừa (che mắt, bầy tuồng đời thê hoặc dáo, làm cho chậm trễ sự mở mang khai hóa của nhà-nước Langsa, thì tội lỗi ấy biết ngần nào mà kể. Tôi tưởng phép-nước chẳng hề dung.

Đang lúc minh-quan bình tị, hàng ngày lo diệt tặc cho dân, lại cũng, đăm đăm lúc mở mang, đời bước theo thầy học hỏi, cuối xin lĩnh trên tra xét những học thầy Châu-Giang trong xứ đm ra thử tài, như thầy, nào có tài từ đặng bình diên thì cho đời nghề làm ăn mà cần việc phép phù ngãi nghệ; thầy nào không tài, thì đời về xứ cho ròi, đặng để cho chàng ruồi dần hoặc thê.

PHẠM-TÔNG.

Văn Uyên

(Variété littéraire) LES FEMMES SAVANTES Comité en cinq actes par Molière

ĐÔN-BÀ THÔNG-THÁI

Hịch kịch có năm hồi, của ông Molière soạn Nguyễn-ngọc Ẩn dịch ra tiếng Annam

CÁC VAI TUỒNG

(Tiếp theo)

Acte premier Scène III : Clitandre, Henriette. Henriette Votre sincère aveu ne l'a pas peu surprise. Clitandre Elle m'érêe assez une telle franchise, Et toute les baveurs de sa folle fièvre Sont digres tout au moins de ma sincérité. Mais, puisqu'il m'est permis, je vais à votre père, Madame... Henriette Le plus sûr est de gager ma mère: Mon père est d'ore l'humeur à consentir à tout,

Hồi thứ nhất Đạn thứ ba: Chàng Ly-Tăng và Hạnh-Lê. Hạnh-Lê Chàng thú thiệt, chi nghe chung bưng. Ly-tăng Như có ta cũng chẳng hiệp gì; Tánh kiêu căng không biết kiên vì, Tôi chàm nặt ngli ra cũng đặng. Mà có to làm tình đã cạo, Thôi để tôi trình với linh-tên, Bà... Hạnh-Lê Như chàng muốn đặng thành hôn, Căn nhất phải đặng lòng mẹ thiếp; Cha thiếp vẫn tánh tình hào hiệp,

Mais il met peu de poids aux choses qu'il résout; Il a reçu du ciel certaine honte d'âme Qui le soumet d'abord à ce que veut sa femme? C'est elle qui gouverne, et d'un ton absolu Elle ricte pour lui ce qu'elle a résolu. Elle voudrais bien vous voir pour elle et pour ma tante Une âme, je l'avone, un peu plus complaine, Un esprit qui, flattant les visions du leur, Vous jùt de leur estime attirer la chaleur, Clitandre Mon cœur n'a jamais pu, tant il est né sincère, Même dans votre sœur flatter leur caractère, Et les femmes docteurs ne sont point de mon goût. Je consens qu'une femme ait des clartés de tout, Mais je ne lui veux point la passion choquante De se rendre savante afin d'être savante; Et j'aime que souvent, aux questions qu'on fait, Elle sache ignorer les choses qu'elle sait: De son étude enfin je veux qu'elle se cache, Et qu'elle ait du savoir sans vouloir qu'on le sache, Sans citer les auteurs, sans dire de grands mots. Et cioner de l'esprit à ses moindres propos. Je respecte beaucoup madame votre mère, Mais je ne puis du tout approuver sa chimère. Et me rendre l'écho des choses qu'elle dit. Aux encens qu'elle donne à son héros d'esprit. Son monsieur Trisotin me chagrine, m'assomme, Et j'enrage de voir qu'elle estime un tel homme, Qu'elle nous mette au rang des grands et beaux esprits. Un benêt dont parloutam siffle les écrits Un pédant dont on voit la plume libérale D'officieux papiers fournir toute la halle. Henriette: Ses écrits, ses discours, tout me semble ennuyeux, Et je me trouve assez votre goût et vos yeux; Mais, comme sur ma mère il a grande puissance, Vous devez vous forcer à quelque complaisance. Un amant fait sa cour où s'attache sen cœur; Il veut de tout le monde y gagner la faveur, Et, pour n'avoir personne à sa flamme contraire, Jurqu'au chien du logis ils s'efforce de plaire. Clitandre: Oui, vous avez raison; mais monsieur Trisotin M'inspire au fond de l'âme un dominant chagrin. Je ne puis consentir, pour gagner ses suffrages,

Song muốn ròi, cũng bỏ qua ròi; Trời đã cho người tánh lối thời, Trong mọi việc, cứ nghe lời vỹ. Mẹ của thiếp cảm quyền chẳng hở, Muốn đui chi, ra lệnh hẳn phải; Thiếp rất mong chàng ở nhà Thoi; Cũng mẹ thiếp và có của thiếp. Ước chàng giữ một lòng hòa hiệp; Chiu nề người hơn chi thiếp kia. Lấy trí khôn lòn lòi mọi bé. May đẹp bụng, người thương thì dễ. Ly-Tăng Lòng tôi vốn thẳng ngay không thê. Dưa chị cho đẹp mẹ cũng có. Ngủ đôn bà cách vật chi đó, Tôi chẳng thích chút nào cho đặng. Tôi vẫn chịu đôn bà giới giáo, Mọi việc đều rành rõ khôn ngoan. Song chàng ưa cái tánh chàng rãng Học-thông thái đặng làm thông thái; Tôi lại muốn đôn bà giả đại, Người hồi chi, một một một vài; Tôi muốn cho người đầu tí tài, Có học thức, chàng cần ai rờ, Đùng dân sách, đùng đùng chữ khờ, Đùng một lối, theo từ trán khan. Tôi thiệt là rất kính lệnh đàng, Song chẳng phục trí người vụng tưởng, Thường coi lấy Xô-tinh làm trọng, Tạng cho là ông to khôn ngoan. Mặc người tung chú nổ rộn rãng, Tôi chẳng chịu hùa theo một ý. Ông tỏ ấy làm tôi bực chi, Bất cảm gan mà tầy lệnh đượng; Trượng người chi rất đó tâm thường; Lại có đê vào hàng thượng-tri; Thăng cao lêu, vãn-từ chẳng thi, Thăng khoa mới cảm thây viết hoải, Viết bài này bài nọ, ai nài; Thầy dạy cho đay háng đay ai... Hạnh-Lê: Vãn-từ này, háng đay này, đùng, Thiếp với chàng tính s; cũng in; Nhưng đó thì mẹ thiếp trượng tình, Chàng nên rán khen giùm chút đỉnh, Vì tình phải tới lui sau nhjnh, Đùng đùng đùng đùng mỗi người; Và muốn cho rùi, rùi cũng nơi, Chớ nhà đó cũng lo vừa bụng. Ly-Tăng: Có nói vậy, thiệt là rất trổng, Song lòng tôi bất gôm chàng Th h. Tôi không đành chịu nhục hạ mình

A me déshonorer en prisant ses ouvrages ;
C'est par eux qu'à mes yeux il a d'abord paru,
Et je le connaissais avant que l'avoir vu.
Je vis dans le fatras des écrits qu'il nous donne
Ce qu'étaient en tous lieux sa pédante per-
sonne,
La constante hauteur de sa présomption,
Cette intrépidité de bonne opinion,
Cet indolent état de confiance extrême
Qui le rend en tout temps si content de soi-même,
Qui fait qu'à son mérite incessamment il rit,
Qu'il se sait si bon gré de tout ce qu'il écrit,
Et qu'il ne voudrait pas changer sa renommée
Contre tous les honneurs d'un général d'armée.

Henriette :

C'est avoir de bons yeux que de voir tout cela.

Clitandre :

Jusques à sa figure en, cor la chose alla,
Et je vis, par les vers qu'à la tête il nous jette,
De quel air il fallait que fût fait le poète;
Et j'en avais si bien deviné tous les traits
Que, rencontraut un homme un jour dans le palais,
Je gageai que c'était Trissotin en personne,
Et je vis qu'en effet la gageure était bonne.

Henriette :

Quel conte !
Clitandre :
Non : je dis la chose comme elle est.
Mais je vois votre tante. Agrérez, s'il vous plaît,
Que mon cœur lui déclare ici notre mystère
Et gagne sa faveur auprès de votre mère.

(A suivre)

Khen sách họ cho vừa bụng họ.
Hỏi trước hết, tôi coi sách đó,
Chưa thấy người, đã biết tánh người.
Văn tám-phào, cụ vãi cùng nơi

Thầy dù biết cái người lớn lối,

Cái tự-đắc cao không đời,
Mọi việc đều nói bướng rất hay,
Tánh dễ người tự-phụ chi tày
Lúc nào cũng lấy mình làm thích;

Thường cười với tài riêng khác khách

Viết câu gì cũng khoeo biết bao;

Ngữ danh vang rõ mặt anh-hào,

Dấu chức soái khi chán không đời.

Hạnh-lê :

Mắt thầy vậy thiệt là rất giỏi,

Ly-Tàng :

Đền mặt y, cũng một thế mà ;
Bọc thơ từ y liệu đầu ta,

Thì đề rõ mặt người thi-sĩ ;
Tối định phòng không sai một tí,
Vì ngày kia gặp khách trong đình,

Tôi cá rằng là gã Xò-tinh,

Mà thầy quả tôi không cá bậy.

Hạnh-Lê :

Chuyện cũng lạ !

Ly-Tàng :

Đều sao, nói vậy.

Mà đàng kia tôi thấy có nàng,

Xin cho tôi tò hết can trạng

Câu cô giúp tôi lời bên mẹ.

(Sau tiếp).

chất nó thì cái nết nó cũng không chừa
chi lằng gả phứt cho cháu tôi cho
rành. » Dương nghe nói bõ then khôn
cùng bèn trở về thơ-trai tất đến năm
ng.

Rạng ngày có 1 tên đồng-từ bưng
nước cho Dương rửa mặt, còn Phán-
Điệp thì chẳng thấy vào ra, anh ta trong
lòng áy-náy, e khi sáng đã bị đuổi đi rồi.

Một chập 2 vợ chồng yên trong trường
bước ra, tuần như không hay biết chi
cá. Thập-nương hỏi Dương học đờn
đã thuộc chưa ? Dương lấy đờn đờn
thứ 1 hỏi. Thập-nương nói : « Tuy
chưa hay mấy, song 10 phần đã được
7, 8 rồi, cháu phải ráng mà tập cho
mười phần. » Dương xin dạy làm khác.

Yên bèn dạy khúc « Thiên-nư rich-
giống » phiêu lơi gay-gò. Dương tập 3
ngày nghe mới vừa được. Yên nói :

« Những điệu đại khái học đã được rồi,
từ này về sau thì cứ chuyên tập luyện
cho thường, hệ thuộc được 2 bài này
rồi thì trong điệu đơn cầm không còn
chi khó hơn nữa.

Dương ở đó lâu ngày, nhớ nhà, bèn
thưa với Thập-nương rằng : « Cháu ở
đây nhờ có được cô chiều cõ, cháu
cũng lấy làm vui đó chút, hèn vì đường
ra tới 3,000 dặm biết ngày nào cháu về
được đến cô-hương. » Thập-nương
nói : « Cháu muốn về thì chẳng khó chi,
chiếc thuyền củ này còn đó, để có giúp
cháu 1 lá bươm thì xong, và lại có thấy
cháu chưa ăn bả gia-thật, nên có đã sai
con Phán-Điệp đi trước rồi, hầu khi đi
tráp nưng khăn cho cháu. » Thập-
nương lại cho Dương 1 cây đờn cầm
với 1 gói thuốc và dặn rằng : « Cháu
đam thuốc này về cho bà uống thì
chẳng những là lành bệnh mà lại đượ
sống lâu. » nói rồi vợ chồng đồng đưa
Dương ra tới bến nước, Dương thấy vợ
thuyết không có chèo nên đi kiếm

Thập-nương nói : « Chẳng cần chèo
chồng làm chi, một cái áo buồm có đủ
cũng đủ. » Nói rồi lấy áo buồm có cột
buồm mà làm buồm. Dương lại sợ e đi
lạc. Thập-nương nói : « Cháu đứng lo,
ăn thua tại là buồm này mà thôi, sẽ làm
cho cháu về tới nơi tới chốn. » Thập-
nương đang bươm buồm chèo rồi mới
bước lên bờ. Dương vừa muốn bả từ
bóng gió nam thổi tới rất mạnh, thuyền

vọt chạy bay ra khỏi bờ xa lát. Coi lại
đó ăn uống vừa đủ một ngày mà thôi,
Dương thăm trách cô sao có bòn-sèn.
Đền trả đôi bụng, không dám ăn nhiều,
chỉ ăn một cái bánh mà thôi, e ăn
nhiều bữa khác không có mà đáp-đổi ;
bình ấy muối thơm ngon ngọt, anh ta
gói cả kỹ-càng, nhưng cũng la thay ăn
có một cái mà bụng đã hết đói ! Mặt
trời gần lặn mà đờn thuyền chẳng có
đền, anh ta lấy làm lo-lăn.

Tân-vô-Ngữ

(Sau sẽ tiếp theo)

AI-TÌN

Có tin thăm rằng ông NGUYỄN-
KỶ-CANG, Hương-chánh làng Nhơn-
an (Long-xuyên) đã từ trần ngày
12 Septembre 1920. Ông hưởng thọ
đặng 56 năm. Ngày 14 Septembre di
cửu, Bôn-báo kính lời phàn uý cùng
bà Nguyễn-Kỷ-Cang và hữu-quên,
lại Bôn-báo cũng cầu chúc cho linh
hồn ông trực vãng chốn tiêu-diêu.

Mới nghe tin bá Lê-Phát-Dại biệt
tự-lai bà Huyện Sĩ (cũng là một nền
phủ-hậu có danh trong xứ ta) đã du-
diễn. Do hồi ra, nếu chẳng lần, ngày
thứ ba tuần tới đây, sẽ đi cứu tới
Nhà-thờ Chợ-đội (Tục cũng kêu là
Nhà-thờ Huyện-Sĩ).

Bôn-báo kính lời ai diếu này chia
thăm chúc hữu-quên và cầu xin cho
linh hồn bà lên chốn thánh tho,
dựa nương chơn Chúa.

L.T.T.V.

VIỆC MỚI TRONG NƯỚC

(Nouvelles du pays)

GIA BẠC VÀ GIA LẠO

Gia bạc cho nhà-nước 11 fr 50
Gia lúa, tạ 100 kil. chế tới nhà máy Chy-
sua (báo trả lại) 5 fr 30 tới 5 fr 80.

NAM-KY

(Cochinchine)

SAIGON.

Khách trú thừa chệch

Khách-trú Lâm-Lục, bang Quảng-Đông,
chủ lò thợ bạc ở đường Georges Guy-

Tiểu thuyết

(Tiếp theo)

Hải đảo kỳ-phùng
Còn đương ôm hôn với nhau, vùng
nghe yên kêu : « Phán-Điệp ! » Nàng áy
mặt mày đôi sắc, vọt chạy qua phòng

yên. Dương sẽ lên nom theo, đứng
ngoài lòng tại nghe yên nói rằng : « Ta
đã biết trước, con khôn này trốn-duyên
nó chưa dứt, tại mình muốn nuôi nó,
này nó hư rồi đó, thầy chưa ? Nên phá
đơn nó đi thôi, cho biết mà chữa nết. »
Thập-nương nói : « Ở ! Dấu có danh

Nº 76) FEUILLETON DU 17 SEPTEMBRE 1920

ROMAN

ÔN KHA THEO MÃ

BA MƯƠI HAI ĐÊM

HỒ-CÁNH-TIÊN tự thuật

Đêm thứ mười ba (tiếp theo)

« Là-qui-hửu ơi, người mà ngăn ngăn
sự đời nào nề cuộc thế rồi hàng xem
cái mạng sống nhẹ tợ lông, mà như là
khi nào làm sự bằng ràng, gõ không
xong rồi, thì lại càng đau đớn xôn xang
gan tít hơn nữa, ngăn ngừa dường như
không biết sống là vui; thường nguyên
một lòng rửa cho sạch, trơ cho xong rồi,
đầu phải đến bởi tội nợ lối kia, thì cũng
đang ngắm cười nơi chín suôi. Thoán
lại trong muốn sự làm cho người đăm
đến xôn xang gan tít mà ngăn ngăn
cuộc đời, thì có sự nào làm khổ tâm
hơn là đến bước mình phải ngắm oán ở
mà tăng phục kẻ giết cha mình, hay là
muốt hồn người mà lo báo đấng kẻ giết
vợ con mình là một mối đại hận đại
cừu, chẳng hề muốn để cho còn thầy
vừa vợ trước mắt mình một phút. Bởi
vậy tôi mà thấy Đâu-chánh-Tâm mỗi
ngày, thì tít lòng tôi xôn xang đau đớn,
đương mới xuất kim châm, đã vậy tôi
lại còn phải bước mình tới báo đấng y,
bước tới thì phải nói mới cười cười,
đồng âm đồng họa với y; trời đất ơi,

tiếng ra coi, người cái khổ tâm này, còn
cái khổ tâm này hơn nữa ! Thì tính phứt
cho xong, trả rồi sự thế, chờ hơi nào
sống thừa mà chịu cái khổ tâm này. Có
ây nếp ngày tối đêm, thì còn của tôi
chẳng hề toan tính nữa, khác hơn
là mưu giết Đâu-chánh-Tâm, còn mỗi
khi tôi nghĩ ngay mặt y, thì tôi chẳng
thấy chữ chi khác hơn là thấy một
lò ra nơi trắng. Trí óc tôi như mắt
tôi thấy vậy, thì tự nhiên cái mạng sống
của Đâu-chánh-Tâm, phải ghé vào

« Biết vậy mà Đâu-chánh-Tâm thì
chung nhả với tôi trót ba tháng, không
rối mà tôi chưa làm chi được, cũng
chưa định dạng kẻ nào hay, cũng vậy
mà chịu gánh mặt che dạ hờn, cần
rắn cam lòng hận. Văn biết hận tâm của
tôi nó u-ơ trơ-tráo cho đến đời nhiều
khi nó làm cho tôi miệng ngáp-ngưng,
dạ xót-xa, mà lão-liên, lòng bối rối, [thì
mặt dấu, mà hể nó u-ơ trơ-tráo chừng
mà, lừa tâm tôi càng hùng báo, càng nói
đấy, càng lên cao chừng này, vì chẳng
khác muối tên rấp vào ná sãng rồi mà
sợ lại-cung cũng đã dương lên; nếu
có chút lay động làm cho sợ lại-cung già
bung ra đánh đập muối tên đi, thì tôi
nhiền, muối tên ná dấu vô tình, cũng
phải bay xác tới mà hại người mạng rồi
khiến đứng ngay trước đó. Mà người
mang rùi đứng ngay trước đó là ai !
Thầm cho Đâu-Chánh-Tâm có hửu !

« Nói tới đây, Hồ-Cánh-Tiên ngồi gục
đầu khóc nức. Khóc một hồi rồi, người
mặt lên, khoanh tay ôm gối bạc xuống ;
Kêu con Khưu-thị đem vào làm gối cõ,
lâm hình mà chiêm-nghiệm. Chiêm-nghiệm
đều lâu, xảy có một chiếc thuyền của
lão-nư chèo tới gần, chèo nhanh cá, Hồ-
Cánh-Tiên liền xẩy lại kêu tôi, đưa tay
chỉ thuyền ấy, rồi ngồi lại mà tiếp rằng :

« Tim hết thế không ra kẻ chi, một
bữa nọ, nhằm chiều thứ bảy, Đâu-Chánh-
Tâm cùng tôi đang ngồi ngoài hàng cạp,
bỗng nhiên có một lão-nư xách cá đi
bàn, tôi kêu ghé vào rồi đứng chờ
ngửa lúc trời trắng, tức bấy giờ rứa.

Lão-nư thách giá mắt quạ, không thể
mua. Tôi mới nói : Cá là nước, trẻ buổi
kèo, qui gì mà thách cao dữ vậy ? - Lão-
nư đáp : Cá chẳng qui mà công giá
rất nhọc, có mua xin đòi tài công giá
đương toa trách móc thấp cao; quí ông nghĩ
đó coi, một mình với thuyền đưa bả bằm
sầu, lừa lọc nước mà thả cá trong khúc
vằng. Già chẳng quản dăm mưa dãi nắng,
mà già cũng chẳng nề, tuyết pha màu tóc
trắng như bông; cực có một điều, rùi mà
sẩy tay lọt xuống giữa dòng, phải đành
phận chờ không ai cứu giải. Vì là chồn
khô họ có gáy, đã vậy lại còn thêm, ngọn
nước thường cuộn chảy như tên bay, rùi
bể nào chứng có cô chày, cũng đã nước
chết không ai rờ thâu !

« Nghe lão-nư nói, tôi động lòng

thương, lại cũng nhờ lời phân giải đó
mà tôi nghĩ ra rằng lẽ hay, thì mới
đánh lay bạc trả y theo giá.

Kêu con Khưu-thị đem vào làm gối cõ,
đặng gác nửa giường. Đâu-chánh-Tâm,
chén-tè thì vẫn thế, khóa tít lỏng sau ;
Đâu-chánh-Tâm cùng tôi ngồi lại bàn ; vợ và tuần
lũn, thì thấy cuộc đời trước là đạo
đúng, mà nay thì mặt sấu uốn lẻo
Đâu-chánh-Tâm nói : « Tôi từ bé chịu
quen mặt biển, cho sống tẻ hay, tôi
chưa cho, khêu cặp sau chẳng thấu lòng
đó, lại thêm ngộ quanh co không ai.

Sợ gặp lúc phong vân hát trác, biết
cây ai du-đắc đời ta, chừng ấy, đầu ăn
nấn thì nước cũng đã sa, mà xét kỹ, tại
nơi mình tìm hàng qui chèo chẳng phải
mà đặc lại thì hàng qui chèo hủi cũng
chẳng vậy đây cũng đã có rồi.

« Nhưng biết, người mà
buôn thì Sơn-thầy có vui dàu, đạo xem
mà chi, tôi thấy cảnh thần sâu vô ích !

(Sau sẽ tiếp theo)

H. M. M.

Tôi chỉ dùng có một thứ
giấy NIL mà thôi giấy này
là thứ giấy văn thuộc đĩu.
Tờ nhứt của một mình tôi
Denis Frères đại lý khắp cả
Đông-dương.

át. Còi lại
y mà thôi,
bồn-sén.
n nhiều,
thời, e ăn
đáp-đôi;
t, anh ta
lạ thay ăn
đôi l Mặt
chàng có

o-Ngư

nemer, thừa rằng chệch Trường-kỳ, 33 tuổi, số 126.785 và Phương Hoa, 25 tuổi, số 183375, làm công tại tiệm nó, bỏ lò mà trốn, đoạt hết 219 ca-ram vàng lá giá 201 \$81 và 389 \$20 bạc lãnh trước.

Xe hơi

Tối bữa 10 Septe mbre, lúc 7 giờ, một người đờn bà Annam ngồi xe kéo số 1412 (tôi ngà tư-đường Norodom và Pellerin, gặp một cái xe hơi dụng nhằm xe kéo bê nát, rồi sốp-phơ tắc đờn xe mà đóng mắt. Người kéo xe là Ng-Quang, 19 tuổi, ở đường Barbier, bị trọng thương, chở lại nhà thuốc thí bằng bộ chở luôn vào nhà thương chợ Rẫy. Còn người đờn bà thì đi đầu mắt nên không biết có vết chi không. Sở tuần thành còn tạm trạ vụ này.

Mốc túi

Bọn mốc túi mấy ngày rày nghe vẫn nay bỏ hết tiền xài rồi sao nay kha một ngày ba đêm:

1° Trần-phương-Mật, 21 tuổi, ở bởi dưới chiếc tàu « Bonie », ngụ đường Lagrandière, số 72 bị quạ từ nỏ không biết mốc túi lấy một cái bốp-phơ mà không có tiền, duy có một lá giấy thuê thân và một cuốn sách nhỏ. — Bỏ.

2° Ng-vân-Nhiều, 34 tuổi, chủ tam-bán số 58, đậu tại cột cầu Thủ-Ngư, bắt đặng Ng-ngọc-Châu (tôi tên dư 1) 22 tuổi, ở đường hẻm Chaigneau, đưng mốc của và một cái bốp đưng 8 đồng bạc một lá giấy thuê thân. — Bớt.

3° Côn Lê-vân-Vân, 23 tuổi, ở làng Tuy-An (Thủđầm) mới đến Saigon, mà mắt cái bốp nói nỏ không hay, trong bốp có 5 cái bạc và giấy thuê thân. Chắc cũng về bọn nỏ rồi.

CHOLON.

An cướp

Đêm 7 rạng mạt 8 septembre, lối 12 giờ khuya, một đàng ăn cướp chừng mười lăm đờn đánh nhà tên Phan-thị-Vi, 31 tuổi, thợ may, Trương-vân-Bạch, 51 tuổi, và Gạc-khê-Co, 32 tuổi, thợ mộc, cả ba đều ở đường Thuận-kieu. An cướp phá cửa vào nhà đánh tài gia có thương tích và lấy đồ đạc, áo quần, trang vật đáng 41.20 rôi bươm về ngã Phú-Thọ lại có bản hai tiếng súng.

Đêm sau, lối 3 giờ khuya một đàng nửa chừng 3 đờn đánh nhà Trần-vân-Sanh, 18 tuổi, ở sau đờn Cây-Mai, lấy đồ đạc áo quần đáng giá 88 đồng và tám cái bạc với một cái giấy thuê thân.

THAI

(Devinette)

Ông tó ghét bỏ chi nhau,
Chưa vui sum hiệp lại sâu chia
phui.

Xuất mộc

Phụng một phả thưởng một cuốn
OÁN HỒNG-QUẦN thứ nhất.

Sản diệp có bán

Một cái xe Ô-tô lớn lắm, mà lại chắc
lắm, mới tinh anh, có đèn điện khí, mà
cũng có pha khí đả (phares).

Muốn bán cho mau, vì bởi phải đi.
Ai muốn coi mà mua, lại số nhà 1386
đường Catinat (Photo-studio).

Truyện mới:

TÔ-HUÊ-NHI, 1 & 3 trọn bộ : 0 \$ 25

OÁN-HỒNG-QUẦN, cuốn 1 : 0 \$ 25

Bán tại nhà in l'Union
157, đường Catinat — SAIGON.

Entrepôt de Cholon

IMPORTATION-COMMISSION

71, Bd Tông-đốc-Phương

BẢN SĨ

BẢN LỄ

Vải lụa.

Nhờ hóp — Rượu chác, — Rượu
ngon — Sữa NESTLÉ — Cham-
pagne DELBECK — Cognac
RENAULT — Cognac CROIZET
(củ 120 năm).

Đồ tân chế bên Paris

Đầu thơm Coty — Dù, Non, Giay
— Chemises — Bóp da — Dao bàn —
Đồ hút — Đồ chưng phòng khách

Hàng tôi cũng chịu ra công mà
mua các thứ hàng hoá làm bốn
phương Tây và các xứ lạ theo
chư vị đặt.

Giấy thép đề tặc: Paulhieu-Cholon

Giấy thép nói: 667.

Le Directeur: Paul HIU

Officier d'Artillerie Coloniale démissionné

Croix de Guerre

Tiệm đóng xe

Sửa xe và bán đồ phụ tùng

Đường Lomon mạt 99 và 101

BẮC-HỘ (SAIGON)

TRẦN-VĂN-HIỆP chủ tiệm

Kính cáo Lạc-châu quý khách đặng

ré: Tiệm tôi có đóng đồ kiểu xe như

lái: xe mai, xe hai bánh, xe kiền, xe kéo,

xe bò cũng có đóng thùng xe hơi theo

kiểu kiền thời, sơn xe thiệt khéo, làm

nệm, mới xe để kiền, và cũng có bán

các thứ xe cũ sửa lại chắc chắn; có bán

đồ xe cũ, sơn xe cao-sơn bằng

đây giá trị bền tay chớ lại, cao-sơn đẹp

đó thay trong bánh, kiền đèn tay, đồ bắt

kiề xe máy chiếc và xe sơn má bằng da

tay may rất khéo và chắc, có bán yên

đời, chường đạp hai tiếng, bình đồ thấp

tên khí 44 theo xe. Sơn xe và sửa xe.

Cải xin quý khách có dịp đến Đát-hộ

đi ghé lại tiệm tôi một khi trước coi

đồng cước của tôi, sau có cần dùng

hơn chi đả chi mua giúp làm ngơi,

hi tôi rất cảm ơn ha rố.

Còn chú qui ở 4 h ở xa muốn gửi

thờ hồi hân mướn chi cũng giá cả tôi

lên lòng hầu đờ.

Máy may xâu nhà

máy xay lúa nhà

máy xay lúa

Nếu chú vị muốn mua một cái nhà

xay lúa theo kim thời và lại toạ nhà

làng 5-10-15-20-30-50 hay là 100, thì

là hơn 100 tấn gạo trắng mỗi ngày (24 giờ)

Nếu chú vị muốn mua dàn thép giá riêng đặng

mà lắp hoàn thành một cái nhà máy xay

lúa, thì nhà, nền gác, ráp máy, công chườ

lúa khi vùn vùn, nói tắt một đờn nghĩa là

chạy đượ.

Nếu chú vị muốn cách để trả tiền và

thành cho gíp các việc của chú vị sai thiếu

thì nên đến tại hãng.

Bonnefoy & Co

316 Maritime et Commerciale du Pacifique

316 Anonyme au Capital de 12.000.000 francs

SUCCESEURS

Đường d'Ormay mà suy tinh và hãng này

sử chỉ các đờn của ich chú, hoặc đờn coi

kiều thứ (hàn đờ) cũng giá tiền.

Có nhiều giấy tờ làm bằng có rằng đờ

số chú cho nhiều chỗ thành tựu rồi.

Sau này hãng chúng ta cho chú qui vị

đợc nhà máy của chúng ta hay rằng: Chú

qui vị ở xa nói không tiếng bẻ giao thiệp

hơn hẳn lúa gạo cũng ngoài quốc thì

hãng chúng ta sẽ hết lòng mà gíp cho

ngĩa là chi trả giá cả đờm cho.

Hãng chúng tôi cho chú qui vị hay rằng:

Tại hãng có mang Tủ-khoá (chaluoupe) à

vapour) mới và cũ, như chú qui vị muốn

mua và cách trả tiền thì xin đến tại hãng

ĐẠI DU'OC PHÒNG

ở đường CATINAT SAIGON, số 195 tới 201

Ông André Lê-văn-Minh, Tổng-lý.
Bảo-tử-sư nhưt hạng ở V-viện thành Paris,
Học-sanh tốt nghiệp trường-y đưng bảo-tử,
Cựu học-sanh các đưng-đưng thành Paris,
Cựu bảo-tử công các nhà thương đả Seine,
Đặng phả thưởng nhưt hạng kỳ thi hóa học 1914:

Mô-dai-bạc

Mô-dai-đồng

Chà ti tề-cấp bá tinh thành Paris.

Mô-dai-đồng

Của hội Phụ-nhơn Pháp-quốc (thành Paris).

Toa thuốc

Chè y theo toa của thầy thuốc cho.

Phản việc riêng

Bỏ chơ tay chơ thuốc Langsa quân sức.

Thuốc thiệt nghiệm

Chẩn hiệu Langsa

Chết hóa-học

thiệt rông và nhưt hảo hạng

Phân Giải

Sanh vật học

Tề-trưng học và Hóa Học

Ô hắc chặc

nước uống

Hoàn-Tổ

ĐÀU HOA

Dầu Essence de Menthe hiệu « Mitcham » nhưt hảo hạng

Thuốc thiệt nghiệm và các vị của ông Lê-văn-Minh

Hoi giá

Thuốc bổ Quinium

Huần nhỏ mau tan ra nước

Trich đả ba thứ quinquina

Bổ lực và trị bệnh rất

Thuốc tiêu

Thuốc valerianate d'amonlaque.

Có V-viện nhận chứng trị bệnh đau gan cổ

ĐIỀU DƯỢC PHÒNG

Tiệm Langsa

Bán rông những thuốc Langsa

Nhà lãnh mua tại Paris — Lyon — Marseille — Nice

Thuốc xỏ

Thuốc huần rỏ

Êm điếu và huy

Kola Stabillsée

Huần nhỏ tiện dụng

Gaduol

Thuốc có tẻn đả cá mor-e

Tại tiệm **BÀI-NHÌ** rượu Annam
ở gần nhà-hàng Yeng-Yeng
đường dầy Bà-bà nhà số 58, Rue Lefebvre
Có bán thuốc **GÒ-VÁP** của Lê, để đẽm Si,
đinh huê-hồng, một đờn lợi hại ba các;
cũng có bán **XA-HÔNG** thượng hạng
và **ĐÀU THƠM** nhiều mùi bảo.
Kính cáo Đờng-bào xin
chiếu rỏ.

Thuốc Gò-váp
mua tại tiệm, bán tại tiệm hiệu
Nữ-Thành-Phụng
N° 88 Rue Lefebvre, Saigon

Bên hiệu kính mời chú vị Thương-gia; mua
Trở bán Thủ-Đã biết mua đảu cũng tiếng; Song
vì Đờn-thờn đờp chắt tinh dầy.

SOCIÉTÉ INDOCHINOISE DES ALLUMETTES

黄象火柴 **內宜安**

BENTHUY - HANOI

minh bảng
Denis-frères
đại-lý cả Đờng
đương thứ hợ
quẹt này.

Tệp quẹt này khắp nơi đặng phép bán là một sự nhỏ một hợp mà thôi.

**Khí nào có việc chi hi hạ
muốn đãi đàng quan-khách
mà chẳng dùng rượu Sâm-
banh (Champagne) hiệu:
Tisane Marquy de
Bergey**
Thứ vừa
Thật làm sao mà cho phi tinh
vui vẻ đàng
Rượu này có một mình hàng
Denis freres trư mà thôi.

Pharmacie Shanghai

Trông rắng theo cách Langsa

Nay đời Văn-minh; phàm con người thì có nữ-quan là thể diện trước mắt, thứ nhất rắng trong miệng mình là cần dùng trong hết, nếu hư hay là rụng hết một hai cái thì khó coi, nên phải trồng lại thì coi ngộ hơn, hồi đời xưa có bà Nữ-Hoa liêng đá và trời, còn nữ-quan của con người có người không toàn vẹn, như răng cũng vậy có cái cao, thấp, ra, vô, mề, nên phải cưa mài cho bằng thẳng, thì ăn uống tự nhiên biết ngon, như sừng rạch có lỗ phải bồi bổ lại cho nguyên.

Tôi đã đi ngoại quốc học việc mấy ông danh tiếng bên Âu-châu về sự trồng răng khéo léo lắm, thiết là không ai bì kịp, chẳng phải tôi dám khen tài với chư quý vị, như cạo xù và rắng của tôi tốt lắm, chẳng hề hư bề tự nhiên.

òn lấy vàng làm răng hay là bit rắng coi sáng đẹp ngộ quá, đời nay có nhiều người dùng.

Chư quý vị như ai muốn trồng, và cưa, bít xin đến tiệm tôi nghị định tôi sẽ tính giá rẽ cho và làm cho thiết khéo chẳng sai.

TRIỆU-TRUNG,
Pharmacie Shanghai,
Rue des Marins N° 188 Cholon.

Cách làm mau té tiền

Viết thư cho hàng Annam, Hào-vĩnh Công-ty, 146 bis Rue Lefebvre biểu gửi contre-remboursement (cách tiền trao của lãnh nơi nhà dấy thép một hộp một trăm ve đầu Essence de menthe, hiệu Lô-tiên, tôi nhất trong cõi Đông-dương, giá là mười lăm đồng (15\$00) mà thôi. Về bản lẻ lại cho trong vòng lớn một ve hai cật (0\$20) - mỗi ve lời 5 su, một trăm ve lời 5 đồng bạc, mười hộp lời năm chục, một trăm hộp lời năm trăm đồng bạc!

Viết thư đi, đừng bỏ qua dịp làm té tiền, uống lắm. Ban đầu lời ít sau lời nhiều, bán buôn quen thói, làm giàu chẳng bao lâu!

Cho không! Hầy coi cho kỹ. - Kể từ ngày nay một trăm người nào gửi thư đến mà mua đầu trước, hàng Annam Hào-vĩnh Công-ty sẽ vui lòng gửi cho không một kilo xà-bông mà-xay thiết, hiệu ngựa một sừng (La Licorne), tôi nhất trong cõi Đông-dương hay là một ve đầu thơm Essence pour Toilet: Eau de Cologne, Quinine, Lion coupé để làm da một lít các thứ đầu thơm ấy, tùy thích ai muốn thì nào cũng được!

Hãy viết thư mau đi, đừng bỏ mất cơ hội làm té tiền uống lắm.

Hàng Annam, Hào-vĩnh & Co,
146 bis Rue Lefebvre Saigon,
Kính đôn.

**TRẠI THỢ-MỘC CHẠM VÀ CÂN
Michel NGUYỄN-HIỆP-HÒA**
Tại chợ Lái-thiền, đường Abattoir

Trại tôi dùng toàn chm-lai, trúc, gỗ đồng các món theo kiểu kim thời.
Mặt chm-thạch, thành của hay không mặt gỗ liêu bốn kiểu.
Mặt chm-thạch, thành của hay không mặt gỗ liêu, bốn trụ, một trụ.
Ban lừ 12 trụ, bàn rượu, bàn Saloa, bàn lét.

Tủ áo, tủ rượu, tủ thờ của hay chạm vàng ba, hai, một, vân, vân.
Qui ông muốn đặt xin gửi kiểu hay là đến tại nhà tôi lựa mua đồ có sẵn.

**Phnom-Penh Bazar
TRƯỜNG-XUÂN**

- Giá bán sỉ
- Núc áo bành tổ màu ka-ki n° 5503 - 12 núc. . . . . 0\$40
  - Hành búp bê (poupée) mặc áo có ren - 12 con. . . . . 1\$20
  - Giấy viết thư có gạch hàng - 0=22x0,13 mỗi xấp 100 tờ đôi - 12 xấp. . . . . 5\$00
  - Bản in chữ để lót cổ áo dài (Annam) - 12 cái. . . . . 1\$70
  - Giấy viết thư « Idylle » mỗi hộp 50 tờ, 50 bao đôi có màu - 12 hộp. . . . . 8\$55
  - Cartes postales «Nữ-tôn» bằng cây thông, hình ve tay, có màu «hoa-đầu» «Sơn thủy» và hình người - một trăm. . . . . 6\$00
  - Cartes posales giáp Âu-châu - một trăm. . . . . 1\$60
  - Cartes postales hình xứ Cao-côn, Bê-thích - một trăm. . . . . 1\$60
- Gửi contre remboursement.
L. HỒ-V. Đ.

25-26 Quai Piquet Phnom-Penh;

**BANQUE INDUSTRIELLE DE CHINE
TRUNG PHÁP THIẾT-NHIỆP
NGÂN HÀNG**

ĐẠI-PHÁP NẮC DANH CÔNG-TI
TU BỒN 45 TRIỆU QUAN

Hội trưởng quản-ly: ông André Berthelot
- Cảnh sát Tổng-ly: ông A. J. Perrotto

- Chánh hội sở tại Paris, số 74 đường Lesare
Chiánh hàng thành tại Pékín (Bắc-kinh)
tại Trung-quốc
- Hàng chánh (Paris)
Hàng ngánh
PARIS	YUN-NAN-FOU
LYON	CÁN-TS
MAISEILLE	CHU-NG-NGHOU
DORNAIX đang sống tại	TA-KOOW
LONDRES	SIWATOW đang sống tại
ANNERS	SAIGON
NEW-YORK	HAI-PHONG
PEKIN	HANOI (Khai-phong)
TIE-NIN	YOKOHAMA
SHANGHAI	VLADIVOSTOK
HONGKONG	MOUKDEN đang sống
SINGAPORE	

Hàng ngánh Saigon
8 quai de Belgique số 2, rue d'Adrien

Tính toán các thứ sổ sách nhà bán
Tinh tiền (đồng) bằng phiếu cho vay
bằng bạc đồng (piastres) lời hai ly 2/4
Tinh tiền (đồng) bằng tiền giấy (francs) có thể thời lại bằng phiếu vay, cần trừ bằng các thứ tiền tại Pháp - lời hai ly rưỡi (2 1/2%)

Tinh tiền gửi vào Caisse d'Épargne (Khai-thét-kiếm) hoặc bằng tiền quan-france hoặc bằng bạc đồng (piastres). Về cách thu tin đến bởi thám.

Trả nợ thế có tiền đầu (Escompte) và tiền đầu nợ các giấy tờ về việc thương-mại

Sang giấy chịu nợ (traités), phiếu an (chèques) hoặc sang giấy nợ tại các xứ phiến-thành.

Cho hay và thi hành các việc cho nhà buôn-nợ (Bourse) ăn chung các nơi.
Cho mượn tiền trước mà phải thế hua hàng hóa cũng là van khố

Tổng-ly
L. LASSEIGNE,

**Vinhlong Thương-nghệ
Công-ty**

- 1) Xe hơi và tàu đưa bộ hành, giắc ghế chờ lữa.
- 2) Sửa các thứ xe, bán đồ phụ tùng, bán đồ sắt và rèn đồ sắt (hàng rào vân vân).
- 3) Tiệm trữ hàng hóa ngoại-quốc và đồ thổ sản.

Xin các ông lái buôn đường an-nam đậu, tiền, mè tỏi, trà Huế, trà Annam, thuốc lá bài, thuốc Gôváp, thuốc sút, bao đệm hay là đồ thổ sản khác xin đến Tiệm của Hội tại chợ Vinh-long mà thương-nghệ Hội sẽ mua sát, và xin các ông chở lữa đường, sẽ không thuốc hay là những vật kể trên đây, gửi thư bán tính cũng được.

Vinh-long, le 15 Mars 1920.
Le Directeur-gérant,
NGUYỄN-THU-TOAN.

Cách tranh thương

Muốn buôn bán cho đắt lời hàng, thì phải đắt đến cho thiết đáng.

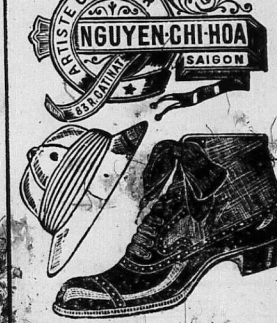
Người buôn bán Âu-châu cũng dùng cách đó; người china họ cũng dùng cách ấy.

Vậy thì đồng-bang nên đến tiệm Lục-tính khách-lưu số 82 đường d'Espagne chợ Saigon, mà mua hoặc đèn khí, hoặc đèn la hiệu Best, mà đắt cho đáng; thì cuộc buôn bán mới thành vượng.

Tiệm đó có đủ các thứ đèn đèn để; và bán rẽ hơn các nơi.

**CORONNERIE-CHAPELLERIE TONKINOISE
GRAVURE SUR MÉTAUX ET MARBRES**

NGUYỄN-CHI-HÒA
SAIGON - 83, Rue Catinat, 83 - SAIGON

Tiệm tôi có 30 thợ giỏi Bắc-ky làm nhiều kiểu «nôn» nhè, lớp NIXAM, BỐ-TRẮNG VÀ VANG (KAKI) GIẤY đồng thiết chắc, bằng DA-TÂY tốt, có đủ thứ màu DA.

Tôi cũng có thợ khắc CON-DẤU BÔNG VÀ CHẠM MỘ-BIA ĐÁ CÀM-THẠCH đủ kiểu. Đủ có nhiều vị ở LỤC-CHÁU mua ai NÓN VÀ GIẤY của tôi, đều được vừa ý hết và khen ngợi NÓN VÀ GIẤY thiết tốt mà giá lại rẽ, và làm thiết mau. Xin quý vị chiểu cố cho việc buôn bán của đồng bang ta được thành lợi trong thế này.

Có sách mẫu (Catalog) gửi đi tặng quý khách.

BẢN SỔ QUÝ HƯƠNG
Nguyễn-Chi-Hòa, Kinh mới,
83 Rue Catinat, Saigon.

Rượu chắt hảo hạng của AUGUSTE MATTEI làm tại bên xứ Corse, đã ngon vô song mà lại ngọt vô cùng.
Ai mua thì phải hỏi cho đúng tên AUGUSTE MATTEI. Rượu này nội Đông-dương chỉ có một mình hàng Denis freres trư mà thôi.

Muốn bán

Caoutchouc cây, trong đã hai năm; Hột vừng đều là hột lựa giống tốt. - Vừa trồng.

Muốn mua xin đi nơi ông HUYNH-HỮU-NHO, Hương-Hào ở tại chợ Thủ-Đức.

CHƯ HỮU BÀ TÒN

Đầu bởi bệnh hoạn mà hư mà tở hoặc bởi có khác mà liệt mà lao, thì cũng một cách trị mà thôi. Máu hư gần hoải thì phải dùng vị thuốc bổ huyết bổ các mà trị mới hết bệnh. Khi mình mua thuốc Pilules Pink mà uống thì chẳng những là đi bệnh mà lại ít tốn tiền. Vì lại tiện cho người ta đi uống lành bình thiên số ròi, nay mình uống cũng sẽ chắc lành mạnh. Chớ như mình mua thuốc giả mà uống, thì bệnh đi chẳng lành, mà phải mất tiền, tiền hết tất của lấy làm thêm ức. Thuốc hoàn Pilules Pink trị bệnh đã như trở tay, vì nó đi trị được bệnh hàng nhiệt-yến-hai, vàng vàng á úc v. v. cũng là các bệnh liệt nhược thì mấy bệnh sơ sơ nó trị như thần. Vì lại thuốc này đi uống rẽ tiền mà mau lành bệnh.

PILULES PINK
(Bổ hoàn linh đơn)

Trong các tiệm thuốc có bán, có thể tìm thuốc của ông de MARI et LAURENS Pharmacie Normale, de Saigon.

Pháp-Việt Khách-lưu
(HOTEL DE FRANCE)

N° 100 Rue Catinat Saigon
HUYNH-HỮU-KY, QUẢN LÝ

Kính cúng quý khách rõ, tôi là quản lý Pháp-việt khách lưu vì mới sửa soạn phòng rộng mát sạch sẽ, xin quý khách tưởng tình chiểu cố. Rất cảm ơn.

Pháp-Việt Khách-lưu
HOTEL D'ANNAM

N° 80 B^{is} Charner et Carabelli Saigon
HUYNH-HỮU-KY CHỦ TIỆM

Kính cúng quý khách rõ: từ từ 1er Juillet 1920 tôi mới dọn một tiệm ngủ hiệu là Hotel d'Annam (Hàng Khách-lưu), cũng ở địa phương trước kia, để cho tiện cho quý khách.

PHARMACIE SHANGHAI

Có trông rắng, và thay con mắt

Trị bệnh đau gân

Chúng tôi lấy làm hân hạnh mà bá cáo cho thiên hạ rõ biết những dấu thành hiệu kì diệu của Quan Lương-y-Leroy, giám đốc các viện thành Paris, trong các chứng bệnh những là tâm thần bất định, đau gân, mồi gân, lác trĩ, hôi-hộp, mọt thớ dóc, mà hề muốn cho tâm thần định tĩnh, môn cho não chất tinh minh yên tĩnh.

Thì quan Lương-y-Leroy đã nổi rang thuốc Neurinase trị các chứng bệnh ấy mạnh tức thì. Thuốc ấy quả thật là một thứ thuốc chân thông rất hay mà không hại, thật là rất quý cho các xứ nóng nực.

Có trữ bán khắp trong các tiệm thuốc tốt.

Tiệm VẠN-HUỆ-VIÊN

(Aux Fleurs Réunies)
ở đường Pellerin môn bài số 75
Bán hàng lựa đồ thể để để dùng làm trang trí và tạp hóa.
Tiệm may quần áo Bắc Nam khéo thượng hạng. Xin Đồng-bang quang
Chủ nhân: TRẦN-THIỆN-QUÍ
cần khải.

Hàng Dầu TRƯƠNG-VĂN-BÈN,

có bán đủ thứ dầu

Dầu phộng ăn thiệt ngon và tốt.
Dầu dừa.
Dầu xò không có mùi hôi.
Dầu mè thơm.

Và Dầu bóng giá rẻ để thợ bêu láng.

Bánh dầu đậu phộng thiệt tốt.
Bánh dầu dừa.
Bánh dầu hạt gòn.
Bánh dầu hạt bông.
Bánh dầu dừa để cho heo và bò ăn.

ĐỒ TỐT VÀ GIÁ RẺ HƠN KHÁCH TRƯ

Hàng tôi mua đũa khô, đậu phộng, mè, hạt gòn, hạt bông, hạt điều, đậu và hạt casoucheou. Múa giá khá hơn các nơi.

Xin Lục-châu ai có muốn mua bán với tôi thì xin mời đến nhà hoặc viết thư hỏi thì tôi gửi kiểu và sẵn lòng tiếp rước rất trọng thể và trả lời lẹ tức.

Nay lại ở:
TRƯƠNG-VĂN-BÈN.
Hội-dồng quán-hạt,
Đường CAO-MÊN, số 4,
CHOLON.

Có bán rượu mạnh Langsa
biếu C-BC-CHUS-mới cho lại
Nam-kỳ lần thứ nhứt ngon
không có thứ rượu nào bằng
Chỉ một mình hãng Denle
Frères trở mà thôi.

M. Triều-Cương, chủ-nhơn ở đường Marins số 188, Cholon. còn ở Saigon thì tiệm của M. J. Hà-kim-Tường, N° 9 Boulevard Gallieni và M. Cam-Lin N° 27 rue d'Adran có trữ bán các thuốc của bên đường

THUỐC-HAI BẠCH-PHUNG-HOÀN

(THUỐC ĐIỀU KINH DƯƠNG RỪ)
Phàm con người sanh ra đờn bà thì khác hơn đờn ông, là việc đường kinh và (thai nghén sanh sáng, những việc đường kinh là phương căn nhứt cho việc thai nghén, nếu đường kinh thay thường thì khó mà có thai nghén con đặng. Bởi nơi trong thì nhiệm lấy bình thất (huyệt) ngoài thì cảm (đều) lục đâm khiến nên khí huyết suy nhược, kinh nguyệt hoặc trễ, hoặc sục, hoặc bảm, hoặc dợt ra xối xả, đi ngược lên, làm chứng thổ huyết, sanh bình nhứt chứng kia là do nơi đường kinh nguyệt (cảng) tốt mà ra, cho nên Bồn-đường chẳng hề thất công mà tìm thuốc thượng hạng nơi theo lớp trước mà để lại, chọn lựa phương thuốc điều kinh này, chọn rượu thuốc tốt mà bào chế nên thuốc C Thương Hai Bạch-phụng-Hoàn để dùng đến thì chơn nguơn đầy đủ, tự nhiên mạnh mẽ không đau, sẽ có thai có nghén mới là lạ chớ.

TRỊ NHỮNG CHỨNG:

Kinh nguyệt hoặc trễ hoặc sục, huyết kinh ra nhiều, huyết băng ra xối xả, bạch đới, bạch dâm, huyết bạch ra dầm dề, nhơn khí huyết hư làm bạc đường kinh, làm đau bụng đau ruột, kinh nghịch hành thổ huyết, bị đái bị đi, phát nóng lạnh, xương cốt, mồi té, huyết kinh dợt hoặc bảm đen, nhơn hoàn sanh nghịch sáng (thai y) (nhau) chưa ra, ngời nhau sáng như huyết ứ đọng khối đờng cũ trũng lên làm đau bụng, hoặc thai bị chướng an, các chứng ấy đều dùng thuốc này uống với rượu thì thấy chóng hiệu, chỉ như đờn bà chưa con thì sẽ có thai, con như có thai sáng thì an thai, hậu sanh sẽ rời dưng thì càng hay hơn vì bổ ích khí huyết, những người ốm yếu dùng đến trở nên mập, thiệt là thuốc đưng trị về sanh con đờn bà hay hạng nhứt trong hoàn cảnh.

Mỗi hộp bốn hoàn giá . . . 1\$00

Mười hai hộp giá . . . 10 00

P. S. Nếu chưa qui bà qui có cố bệnh đái niệu thì nên dùng thuốc này (à

thuốc bột thực (lấy trị bạch đới được) mỗi gói 0\$20 thì bồn đường đấm hươu chắc trong một tuần thì hết bệnh chẳng sai.

Thuốc bột này mỗi ngày rửa hai lần, mỗi lần dùng nửa gói pha với nước ấm chừng một lít mà bóm thì thấy thần diệu, hãy mua thử sau mới rõ thuốc hay.

THUỐC BỔ PHÉ THẦN HIỆU

Thuốc này rất nhiệm mầu trị đâm lệ lạng tinh diệu, đã ếm lại lại làm đờn phòng bệnh mới phát triển thì dùng đờn trong giây phút liền thấy hiệu nghiệm vô cùng. thuốc chế có rất cay tàng (Thông) vô anh đào chọn với vị qui đợc hiệp nên phương hay, chủ trị về chứng thương phong (cầm gió) mà sanh ho, hen đâm siêng, hoặc khạc ra máu; con nít nhơn phong nang ho, thổ nóng này, phế-lao, phế-nhiệt, tắc tiếng, đau xóc hông, lồi tức, hẹo lớn tuổi bình ho, cả thấy các chứng bệnh thuốc về phổi, họng hống, mà sanh thì dùng thuốc này liền tiêu tan những đâm dật, cuốn họg đặng thông, hoặc bảm đen ngừ không đặng đờng đến liền tăng đâm hạ khí hết ngứa họg ếm ái nhơn, như thường. rõ ràng phương thuốc trị hung họ về phế bộ nhứt hay không thuốc nào bì kịp, công hiệu rất linh nghiệm lệ lạng mau thông ngũ quan cứu khiếu.

"CÁCH DÙNG"

Trước khi dùng thuốc phải lặc về thuốc cho thuốc trộn cho đều, mỗi ngày uống bốn lần, người lớn thì mỗi lần uống 2 muỗng-cáfe, cách ba giờ đờng bổ uống một lần, như bệnh giảm lần thì cũng giảm thuốc, còn con nít một hai muỗng cho uống 10 giọt, từ 2 tuổi đến 6 tuổi, uống 15 giọt từ sáu đến 11 tuổi uống 20 giọt, từ 11 tuổi đến 16 tuổi uống nửa muỗng cáfe như chứng bệnh chưa dứt thì cứ việc uống hoài cho đến thiệt hết mới thôi, đưng có khi uống khi nghĩ-sau mới rõ thuốc hay thượng phẩm.

Mỗi về giá là . . . 0\$40

PHAI DÙNG THUỐC BỔ VÀ TRỊ ĐAM
THIỆT HIỆU LA
ELIXIR TONIQUE VNTIGLAIREUX
Của ông lương-y GUILLE

Từ tám mươi năm nay thuốc ELIXIR có chế đờng của quan lương-y GUILLE lấy làm thần diệu trong những bệnh BƯ PHẾ, đau trong تی VI, đau nơi TRÁI TIM, ĐAU GÂN, ĐAU MINH, RẾT VỚ ĐA, hoặc CHÓI NƯỚC, BỊNH KIẾT, BỊNH HỌ ĐAI, BỊNH CỤM, CHÈ CHỐC NGOÀI ĐA và bệnh có TRÙNG LAI TRONG BỤNG

Ấy là một thứ THUỐC XỐT LIỀN và rất hiệu nghiệm làm cho HUYẾT RA TẮT KHỈẾT Những bệnh gộc bời ĐAM hay là MẬT PHAI thì trị uống nó hay lắm

Bất kỳ thuốc trị đám nào mà không có dấu ký tên PAUL GAGE thì chớ dùng

LẠI CÓ MỘT THỨ
THUỐC HOÀN KỖ
nữa cũng rất trong thứ Elixir Tonique Antiphtaireux của quan lương-y Guille.

Chính chỗ trữ thuốc này là nhà PAUL GAGE FILS, nhơn đờng h ở số 4 danh, đờng GREN'LE ST GESMAIN môn bài số 3 ở tại đó thành PARIS VÀ TRONG CÁC DƯỢC PHƯỜNG ĐỀU CÓ BÀN

CÓ MỘT MINH NHÀ NÀY CÓ QUYỀN
THAY MẶT CHO NHÀ ĐỨC SÙNG VÀ LÀM XE MÂY
TẠI THÀNH St-Étienne
Mà thôi

Mons F. MICHEL, CAFFORT Successeur ở đờng **Catina số 36**
SAIGON

Có bán SÙNG
đủ thứ và đủ kiểu. BÌ,
THUỐC, ĐẠN, XE-MÂY, ĐỒNG-HỒ
và đồ NỮ-TRANG. Đồ đã tốt lại giá rẻ

Lục-Châu muốn mua vật chi thì xin để thư như vậy,
M. F. MICHEL, CAFFORT Successeur, 36 rue Catina. - SAIGON

KHOAN CHẤT THUY
(Nước suối kim thạch)

VICHY
PHÁP-CHUỐN-THUY

VICHY CELESTINS
Có bán những nơi: Trị bệnh đờn (hạn), bệnh đờn đờng-quang, bệnh Phong-Thạch-lâm-bệnh (kẻ) - Sau máy chớ lặt-lặt.

VICHY GRANDE-GRILLE trị bệnh đau gân và bệnh đám.
VICHY HOPITAL trị bệnh thương tí, trường nhiệt

Hãy coi chừng đồ giả mạo, khi mua phải chú cho trông như sau

VICHY-ÉTAT ĐIỀU LỆ
SEL VICHY-ÉTAT là muối tự nhiên trong nước suối ấy mà ra. - Có hộp và có về.
PASTILLES VICHY-ÉTAT mỗi khi ăn cơm rồi uống chừng 2, 3 hoàn thì để tiêu hóa.
COMPRIMÉS VICHY-ÉTAT dùng để cho mình dọn nước یت (Mới-khi-chờ).

Saigon - Imp. de l'Union
L'Administrateur Gérant: NGUYỄN-VAN-CỦA
Saigon le 17 Septembre 1920